

Helse- og omsorgsdepartementet

Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Deres ref:

Vår ref: 2011/55982-2

Arkivkode: 008

Dato: 19.09.2011

Høringsinnspill fra Statens råd for likestilling av funksjonshemmede - NOU 2011: 11 Innovasjon i omsorg

Statens råd for likestilling av funksjonshemmede (heretter kalt rådet) viser til Helse- og omsorgsdepartementets (heretter kalt HOD) høringsnotat 22. juli 2011 vedrørende høring av *NOU 2011: 11 Innovasjon i omsorg* med høringsfrist 15. november 2011.

Rådet bemerker med tilfredshet at en rekke av de innspill som ble formidlet i høringen ser ut til å ha blitt tatt i betraktning i utredningen:

- Behov for livsløpsboliger
- Bruk av smarthusteknologi
- Bedre anskaffelsesprosedyrer
- Bruk av mobiltelefon, internett og nettbasert kommunikasjonsmiddel
- Satsing på internasjonale standarder
- Større fokus på funksjonsevne og kompensering
- Økt teknisk kompetanse i omsorgssektoren
- Vektlegging av opplevd behov, kvalitetskriterier og vurdering av brukerens trygghet
- utfordringer knyttet til hvem som bestemmer når og hvordan teknologien skal nyttes
- Gjennomgang av arbeidsdeling og behov for endringer i profesjonsutdannelsen
- Tilgangskontroll ved overvåkingssystemene

Likevel ønsker rådet å påpeke enkelte aspekter som ikke er eller kun delvis er drøftet i utredningen.

Hjelpemiddelbehov

Kapittel 10 om Økonomiske og administrative konsekvenser, omtaler ikke yngre personer med behov for hjelpemidler og tjenester. Rådet er inneforstått med at mandatet har fokus på eldreomsorg. Likevel mener rådet at utvalget ikke kan se bort fra personer som trenger omsorg i en eller annen form uansett alder. Vi viser bl.a. til utredningens kapittel 3.2.1 Eldreomsorgsmyten og figur 3.1, Antall mottakere av hjemmetjenester, etter alder. Vi viser til rådets innspill til utvalg for innovasjon og omsorg 23. februar 2011 til HOD, sitert fra side 1:

”Yngre personar med behov for tenester og hjelpemiddel vil ha andre utfordringar enn eldre. I høve til denne gruppa vil ”utfordringstriangelen” med fall, einsemd og kognitiv

svikt som fokuspunkt ikkje vere dekkande. Medfødde og erverva funksjonshemmingar som opptrer i ung alder vil kunne ha element av desse utfordringane, men dei vil inngå i andre samanhengar. Verkemidla, både førebyggjande og behandlande, vil vere andre eller inngå i andre samanhengar. Det er stor skilnad på å akseptere funksjonssvikt som følgje av aldring og å skulle meistre å leve med ei funksjonsnedsetjing heile livet.”

Vi viser også til rådets innspill til hjelpemiddelutvalget til Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) 1. juli 2009, sitert fra side 3:

”Rådet mener det er feil at voksne ikke skal ha rett til fritidshjelpemidler som sportsutstyr, når fysisk aktivitet er en prioritert folkehelsesatsning. Tilrettelagt utstyr for å drive fysisk aktivitet er vanligvis mange ganger dyrere enn standardutstyr for samme eller tilsvarende idretter, og ofte utenfor økonomisk rekkevidde for den enkelte. Når inaktivitet i økende grad fører til livsstilssykdommer og dårlig helse, virker det opplagt at slike hjelpemidler bør sees som et virkemiddel i det forebyggende folkehelsearbeidet, jf Handlingsplan for fysisk aktivitet 2005 – 2009, tiltak 89: ”Vurdere å fjerne eller øke aldersgrensen for ordningen om stønad for hjelpemidler til trening, stimulering og aktivisering av personer med nedsatt funksjonsevne”.

Aktiv fritid er helsefremmede. Det medvirker til bedre fysisk og psykisk helse og motvirker isolasjon. Dermed kan behov for mer kostnadskrevenne tiltak bli utsatt.

Kostnadsfordeling

Tildeling av hjelpemidler og kostnadene ved disse vil være sentralt når en diskuterer innovasjon i omsorg. Utvalget reiser spørsmålet om hvilke hjelpemiddel brukeren i fremtiden må ta ansvar for selv. Definisjonen av hva som er hjelpemidler endrer seg med utvikling og alminneliggjøring av teknologi og flere universelt utformede produkter

Før en ansvarliggjør den enkelte til å bære kostnadene ved hjelpemiddel og teknologi, må en gjøre en vurdering av hva som kan forstås som rimelig kostnader for den enkelte å bære i forholdet til den enkeltes livssituasjon for øvrig. Summen av mange relativt små ekstrautgifter, kan være en betydelig utgift for den det gjelder. Det som er vanlig i noen husstander, kan være uoppnåelig for andre. Tilskudd kan være en løsning på begrensede områder, men rådet mener det også her må tydeliggjøres hvem som har ansvar for reparasjon/ødeleggelse av hjelpemiddelet, jf. høringsuttalelse til NOU 2010:15, datert 12.10.2010:

”Rådet mener at fullfinansiering av hjelpemidler må være det grunnleggende prinsippet i hjelpemiddelformidlingssystemet. Utlån er en god løsning blant annet fordi det fremmer resirkulering av hjelpemidler og sikrer ansvars plassering når noe går i stykker. Slik rådet ser det er imidlertid kompetent faglig rådgivning i valg av hjelpemiddel aller viktigst. Rådet ser at tilskudd kan være en løsning på enkelte begrensede områder, men rådet mener det må være tydelig hvem som har ansvar for reparasjon når hjelpemidler tildelt ved tilskudd går i stykker, eller dersom hjelpemidler ødelegges.”

Ny teknologi

I løpet av noen få år, vil en langt større del av eldrebefolkningen være fortrolig med bruk av IKT og annen teknologi. Etter hvert vil flere foretrekke teknologi som gjør dem selvstendige fremfor den tradisjonelle omsorgen der det er et reelt valg, jf. debatten om ”myke hender” kontra ”kald teknologi”. Rådet mener likevel at en kombinasjon av personlig omsorg og teknologi er den beste løsningen i fremtiden. Teknologi kan aldri erstatte den menneskelig kontakten, men dersom flere kan leve selvstendig og med lavt tjenestenivå lenger, vil det frigjøre ressurser til de som har størst behov for personlig oppfølging. Hvem som har det største behovet, må defineres ut fra opplevd behov, kvalitetskriterier, vurdering av brukerens trygghet mv. Brukerens stemme må veie tungt ved vurdering av disse kriteriene og valg av tjenestenivå.

Hjelpemidler og brukergrensesnitt

Assisterende teknologi må kunne kommunisere med standard programvare, og tekniske standarder må ta hensyn til hjelpemidler som er avhengige av at standardene er gode.

Et par eksempler:

- For brukere av tekniske hjelpemidler som skal brukes sammen med pc eller mobiltelefon, er det vesentlig at det utvikles standarder som gjør at disse kommuniserer med hverandre. Disse standardene er på en del områder fraværende i dag.
- Deltasenteret påpeker at det er manglende samsvar mellom miljøkrav gitt i teknisk forskrift og krav til rullestoler som skal brukes i det offentlige rom. Dette fører til at enkelte brukere får problemer med å benytte heis ned til perrong på T-bane i Oslo og komme seg inn i bygninger ment for offentligheten.

Rådet mener at ved utvikling av ny teknologi og nye standarder må en ta hensyn til allerede eksisterende teknologi eller oppdatere eksisterende teknologi slik at det ikke oppstår et "gap" mellom det nye og det gamle systemet. Dette er ressursbesparende, reduserer behov for kompensierende tiltak og er derfor gunstig sett ut fra et samfunnsøkonomisk perspektiv.

Rådet stiller seg til disposisjon for departementenes videre oppfølging.

Med hilsen

Henning Aanes
rådsleder

Anny Skarstein
sekretariatsleder